

MILOŠ ZAPLETAL

NESMRTELNÍ

SLAVNÍ MLADÍ STAŘÍCI

ZDENĚK SVĚRÁK • JIŘÍ SUCHÝ • JIŘÍ MENZEL • JIŘINA BOHDALOVÁ • KAREL GOTT • PETR NÁROŽNÝ • JIŘÍ ČERNÝ
KAREL SCHWARZENBERG • JAN PŘEUČIL • MILAN LASICA • LIBOR PEŠEK • JIŘÍ GRYGAR • JAN PIRK • YVETTA SIMONOVÁ
JAN SAUDEK • PAVEL PAFKO • JANA ŠTĚPÁNKOVÁ • VÁCLAV VORLÍČEK • JAN MĚŠTÁK • NINA DIVÍŠKOVÁ
JURAJ JAKUBISKO • JAN KAČER • JOSEF ZÍMA • ZBIGNIEW CZENDLIK • DANA ZÁTOPKOVÁ • ZDENKA PROCHÁZKOVÁ
CYRIL HÖSCHL • HYNEK BOČAN • JIŘÍ ŠALAMOUN • IVAN M. HAVEL • KAMILA MOUČKOVÁ • JEFIM FIŠTEJN
GUSTAV OPLUSTIL • EVA ZAORALOVÁ • VADIM PETROV • JIŘÍ SRNEC • RADKIN HONZÁK • LINDA WICHTERLOVÁ
JOSEF KOUTECKÝ • DAGMAR EVALDOVÁ • VLADIMÍR JUST • JOSEF MÁRA • MILOSLAV JÍCHA • LUBOŠ PEREK
LUDVÍK ARMBRUSTER • RUDOLF ZAHRADNÍK • VLADIMÍR BENEŠ SEN. • IVAN VYSKOČIL • KVĚTOSLAVA HRANOŠOVÁ

MLADÁ FRONTA

Nesmrtelní

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.mf.cz

www.e-reading.cz

www.palmknihy.cz

MLADÁ FRONTA

Miloš Zapletal

Nesmrtelní– e-kniha

Copyright © Mladá fronta, a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Miloš Zapletal
NESMRTELNÍ

MILOŠ ZAPLETAL

NE SMRTELNÍ

SLAVNÍ MLADÍ STAŘÍCI

Mladá fronta

Text © Miloš Zapletal, 2018

Glosy © Miloš Zapletal, Cyril Höschl, Vladimír Just, Jan Měšťák, Jan Pirk,
Zbigniew Czendlik, Jefim Fištejn, 2018

Ilustrace © Pavel Hanák, 2018

ISBN 978-80-204-4953-5 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-204-5114-9 (ePDF)

ISBN 978-80-204-5113-2 (ePUB)

ISBN 978-80-204-5115-6 (Mobi)

*Hance, která mi tolik pomáhala...
Synům Petrovi, Robertovi, Mildovi a Pětovi,
aby věděli, jak jednou zestárnout...*

Obsah

<i>Nesmrtelnost prý neexistuje (Miloš Zapletal)</i>	10
Jiří Menzel (80), režisér, scenárista, herec	12
Dana Zátopková (96), sportovkyně, oštěpařka, olympionička, trenérka	20
Petr Nárožný (80), herec, moderátor, bavič	26
<i>Proč je název této knihy Nesmrtelní (Miloš Zapletal)</i>	36
Ludmila Wichterlová (101), lékařka-stomatoložka, manželka Otty Wichterleho	38
Josef Koutecký (88), chirurg, pedagog, spisovatel, zakladatel dětské onkologie	44
Jan Přeučil (81), herec, rétor, pedagog	52
<i>Tužby, které v sobě nosíme (Zbigniew Czendlik, kněz)</i>	66
Zdenka Procházková (92), herečka, konferenciérka, spisovatelka	68
Libor Pešek (85), dirigent, buddhista	76
Dagmar Evaldová (90), sokolka, samaritánka	84
Jiřina Bohdalová (87), herečka, bavička	92
<i>Makropulos (Vladimír Just, teatrolog, literární a divadelní kritik)</i>	102
Josef Mára (89), producent, manažer a ředitel divadla Ateliér, emigrant	104
Hynek Bočan (80), režisér, scenárista	112
Jiří Šalamoun (83), výtvarník, ilustrátor Maxipsa Fíka, pedagog, spisovatel	118
<i>Nic je nic (Miloš Zapletal)</i>	125
Jiří Grygar (82), astronom, astrofyzik, popularizátor vědy	126
Yveta Simonová (90), zpěvačka	134
Radkin Honzák (79), psychiatr, publicista, pedagog, spisovatel	140
<i>Člověče! (G. P. Grabovoj)</i>	149
Miloslav Jícha (80), sekretář klubu Dukla Praha	150
Jan Saudek (83), světoznámý fotograf	158
<i>Digitální nesmrtelnost (Miloš Zapletal)</i>	166
Luboš Perek (99), astronom, astrofyzik	168
Ivan Vyskočil (89), spisovatel, dramatik, herec, pedagog	178
Ludvík Armbruster (90), řeholní katolický kněz, filozof, pedagog	186
<i>Nesmrtelná smrtelnost (Cyril Höschl, psychiatr)</i>	194
Karel Gott (79), zpěvák, malíř, hitmaker	196

Ivan M. Havel (80), vědec, spisovatel, bratr Václava Havla.	204
Kamila Moučková (90), televizní a rozhlasová moderátorka, disidentka, spisovatelka.	212
Jana Štěpánková (84), herečka	218
<i>Citáty</i>	225
Rudolf Zahradník (90), vědec, fyzikální chemik, bývalý předseda AV ČR . .	226
Václav Vorlíček (88), režisér, scenárista	234
Jiří Černý (82), hudební kritik, publicista	240
<i>Pokloňme se výjimečným (Jan Měštlák, plastický chirurg)</i>	248
Nina Divíšková a Jan Kačer (oba 82), herci, režisér	250
Květoslava Hranošová (108), nejstarší občanka České republiky.	258
Karel Schwarzenberg (81), politik.	266
<i>Kde umírá smrt (Jefim Fištejn, publicista)</i>	274
Josef Zíma (86), zpěvák, herec, král české dechovky	278
Jiří Srnec (87), zakladatel Černého divadla, režisér, výtvarník, scénograf, skladatel	284
Gustav Oplustil (92), dramaturg, scenárista	290
<i>Nesmrtelnost v náboženství, vědě a kultuře (Miloš Zapletal)</i>	298
Zdeněk Svěrák (82), herec, spisovatel, textař, scenárista, zpěvák	300
Eva Zaoralová (86), filmová publicistka, překladatelka	308
Juraj Jakubisko (80), režisér, scenárista, pedagog.	316
<i>Nesplnitelné přání (Jan Pirk, kardiochirurg)</i>	324
Vladimír Beneš senior (97), neurochirurg, pedagog, spisovatel	326
Vadim Petrov (86), skladatel, pedagog, klavírista.	336
Milan Lasica (78), herec, režisér, spisovatel, humorista, textař, dramatik, zpěvák	344
Jiří Suchý (87), textař, zpěvák, skladatel, spisovatel, básník, režisér, grafik, hudebník.	350
Pavel Pařko (78), chirurg, transplantolog, pedagog.	360
<i>Mládí je doprovází, stáří jim sluší</i>	369
<i>Nesmrtelných je mnoho (Miloš Zapletal)</i>	370
Nadace Krása pomoci	374

Nesmrtelnost prý neexistuje

Alespoň to tvrdí věda i historie a jedinou výjimkou je asi jen vesmír. Já si to však nemyslím. Nesmrtelnost z hlediska filozofického i faktického existovat může. Například když po nás něco zůstane, pro tuto i příští generaci. Po někom dům, po jiném kniha, obraz, vynález. A právě o takovýchto Nesmrtelných je tato knížka. Je o starších lidech, kteří jsou přes svůj vysoký věk pořád aktivní, něco vymýšlejí, pracují, plánují a tím vytvářejí svoji Nesmrtelnost. Nemusí to být jen umělci, vědci, vynálezci, sportovci či kněží, které všichni dobře známe. Jsou to i zcela obyčejní, neznámí lidé.

Tato kniha je o osobnostech, které si se stárnutím vědí rady. Jsou aktivní a tím si odkládají stáří, prodlužují si život. Na rozdíl od nich někteří z nás v důchodu nevíme co a jak dál s životem a divíme se, jak se nám změnil. Nikdo nám nevolá, nehledá nás, nenabízí nám práci, najednou jsme zkrátka nepotřební. Proto si práci musíme ve stáří vymýšlet. A nemusí to být ta, za kterou jsme byli dosud placeni. Může to být třeba koníček, ale ty po nás obvykle nezůstávají, snad až na sbírku známek anebo loď v láhvi. Ale stárnutí bychom se měli bránit, nenechat se jím unavit a nečekat jen na konec. Musíme něco vytvářet, něco po sobě zanechat – pak se staneme Nesmrtelnými.

Některým z osobností, s nimiž jsem se setkal, se název knihy Nesmrtelní moc nelíbil. Připadal jim příliš agresivní, některým až strašidelný. Neúnavně jsem jim vysvětloval, že tak říkám lidem, kteří svoji práci v pokročilém věku vytvářejí dílo, jež po nich zůstane a které je nesmrtelné. Nesmrtelnými tudíž zůstanou i jeho stvořitelé.

Oslovil jsem i několik „odborníků“ a požádal je o glosy či úvahy na téma nesmrtelnost. Skutečný odborník na nesmrtelnost samozřejmě neexistuje. Kněze Zbigniewa Czendlika, teatrologa

Vladimíra Justa, psychiatra Cyrila Höschla, plastického chirurga Jana Měšťáka, publicistu Jefima Fištejna a kardiochirurga Jana Pirka nicméně považuji za povoláné se k těmto tématům vyjádřit.

Možná si budete chtít nalistovat jen osobnosti populární či atraktivní nebo se zaměříte na výši jejich věku. Raději si ale přečtěte všechny kapitoly. Třeba vám právě neznámé osobnosti, které byste jinak vynechali, napoví, jak chápat lidskou nesmrtelnost – a jak jí dosáhnout.

Miloš Zapletal

Jiří Menzel

režisér, scenárista, herec

* 23. 2. 1938 v Praze

Filmová a televizní fakulta AMU

Filmy *Ostře sledované vlaky* (Oscar 1968), *Skřivánci na niti*,

Perličky na dně, *Rozmarné léto*, *Postřižiny*,

Vesničko má středisková (nominace na Oscara 1987),

Na samotě u lesa,

Obsluhoval jsem anglického krále (Český lev 1996)

Profesor FAMU

Francouzský Řád umění a literatury (titul rytíř)

Jiří Menzel je svérázný a velmi sympatický muž s duší dítěte. Má rád život. Při mé návštěvě bylo zatopeno v krbu, na stolku stálo připravené dobré víno a od první do poslední chvíle u něho vládla pohoda. Kromě skromnosti a humorné sebereflexe se mi na něm líbí, jak obdivuje svou ženu a váží si jí. Přestože Olga žije s dětmi v jiné domácnosti, pořád se navštěvují, pomáhají si a mají se neobyčejně rádi. Nadšeně ji chválí, jak se skvěle stará o dcery a přitom zvládá pořádat velké výstavy. S jeho aktivitami je to podle jeho slov slabší.

Musím upřímně říct, že nerad pracuju. Vždycky jsem dělal jen to, co po mně někdo chtěl. Musel jsem mít nad sebou bič! Většinou jsem vyhověl. Filmy ode mne už nikdo nechce, tak jsem nedávno režíroval opery v Basileji, v Budapešti a v Košicích. Přitom jsem vlastně ignorant hudby. Ta je v opeře na dirigentovi a pěvcích. Já jen říkám, kdo má přijít na jeviště zleva a kdo zprava. Víím, co je jeviště a co chce divák v hledišti. Nedělám umění, na to si netroufám, sloužím vždy divákovi. To už řekl E. F. Burian, dej mu Pán Bůh věčnou slávu, že divadelník především slouží, ale neposluhuje. Jeho Veličenstvu divákovi zkrátka sloužíme. A já si to netroufám měnit.

Vždycky říkám, že práce v opeře je poloviční oproti filmu, ale za dvojnásobný honorář. Před dvaceti lety mě pozvali do operního domu v Cagliari na Sardinii, abych režíroval *Dalibora*. Říkal jsem jim, že to neumím, ale oni odvětili, že právě proto mě chtějí. Myslel jsem si, jak je zklamání, ale asi jsem *Dalibora* udělal, jak má být. A ne tak, jak si to vymýšlejí operní režiséři.

Původně jsem vlastně chtěl dělat divadlo, ne film. Režiséra celovečerních filmů ze mě udělal až pan profesor Otakar Vávra na FAMU. Jsem na sebe pyšný, že jsem natočil jen samé komedie, nic vážného. I *Ostře sledované vlaky* byla vlastně komedie o pubertě, přestože na půdorysu války. Když se v televizi uvádějí starší filmy, vždy jsou to komedie. Vážný žánr obvykle nikoho nezajímá. Komedie přetrvá, protože je upřímná. Vážné filmy vždycky něco předstírají.

Dnes je to ovšem s filmem úplně jiné. Natočit film může v podstatě každý, kdo si vzpomene. Je to snadné. Vytrácí se tím ale řemeslo.

Obdivuji lidi, kteří mají entuziasmus a motor k práci, který nemůže vyhasnout. Jako třeba Jiří Suchý. To já bohužel nemám. Přesto si občas ještě zarezíruju a zahraju. Kromě těch operních režii jsem hrál na Slovensku v hezkém filmu Martina Šulíka *Tlumočník*. Hraju Slováka, který je slovensko-německým tlumočníkem.

Já o lenosti Jiřího Menzela docela pochybuji. Přestože se mu už moc pracovat nechce, tak občas pracuje a rád. A koneckonců na jeho filmy se jen tak nezapomene.

Cílem této knížky sice není vzpomínat, ale především si povídat o přítomnosti a plánech Nesmrtelných, nicméně mne zaujalo povídání Jiřího Menzela o pohnuté, dokonce bych řekl detektivní historii filmu *Obsluhoval jsem anglického krále*.

Nejtěžší bylo, že látka k *Anglickému králi* je tak rozsáhlá, že jsem musel pořád škrtat. A zadání bylo – jeden film. Já bych z toho udělal čtyři filmy nebo pět. Ale všechno to tam vecpat bylo nejhorší. A hlavně psát scénář! Pan Hrabal bohužel už v té době nežil, tak jsem se s tím scénářem trápil sám. On mi to kdysi nabídl, ještě za totáče. Řekl jsem mu, že už jsem Hrabalů natočil dost a že je dobře, aby to taky dělal

někdo jiný. Chtěl to točit Kachyňa, tak jsem si řekl, že je to v dobrých rukou.

Producent Jiří Sirotek měl podepsanou smlouvu s panem Hrabalem, kde bylo uvedeno, že to natočí právě Kachyňa. Jelikož Kachyňa stále dělal na jiných projektech a *Anglický král* se nerozjížděl a pomalu končila opce této smlouvy, Sirotek ukecal pana Hrabala, aby mu podepsal novou smlouvu, ale už bez jména režiséra. K tomu, aby novou smlouvu pan Hrabal podepsal, zneužil Sirotek právě moje jméno. Slíbil mu, že to budu točit já. Sirotek tak získal z Novy čtyři miliony na rozjezd, neřekl mi ovšem o jedné důležité podmínce. Sirotek se zavázal, že pokud se do určitého data projekt nerozjede, práva na román postoupí Nově. Což se také stalo. A Nova mi pak oznámila, že to musí být seriál. S tím jsem ale nesouhlasil, takže jsem to odmítl podruhé.

Projekt se tedy nerozjel a práva byla za mémi zády prodána na Slovensko. Mezitím látku nabízeli Formanovi, pracoval na tom i Jan Svěrák a nakonec i dvojice Jarchovský-Hřebejk. Ale i oni tu látku vzdali a bizarní bylo, že jednoho letního dne vyšly noviny, kde na jedné straně stálo, že Sirotek umřel a že *Anglického krále* patrně nebude točit Jan Hřebejk. Moje žena hned zvedla telefon, zavolala Honzu a řekla, že bych to měl točit já. Takže takhle jsem do toho nakonec definitivně spadnul.

S panem Menzelem jsme si povídali nedlouho před jeho vážným onemocněním. Přestože se z nejhoršího dostal, vzpomněl jsem si okamžitě na naši tehdejší debatu o smrti a stáří.

Stáří má velkou výhodu, že vám z mozku vygumuje ty špatné věci. Takže já mám téměř pořád dobrou náladu. Na jednu stranu mě sice štve, že jsem tak starej, ale na druhou jsem vlastně rád, že jsem starej. Vždyť

já se mám tak dobře, že si vlastně to stáří závidím! A smrti se nebojím. Až budu cítit, že jsem špatný, tak chci umřít. Nechci být na obtíž. A nechci pohřeb. Mám jenom strach, aby to nebylo dlouhý blbý umírání.

A víte, co je nejhorší? Nejhorší je, když vám odejde tělo a neodejde mozek. To radši ať odejde mozek. A pak bych rád, aby ten popel jednou moje žena odvezla do Španělska, kam jezdíme každé prázdniny, a aby ho tam rozsypala. Máme to místo moc rádi a vlastně tam budu s holkama pořád. Ale zatím mám krásný život, tak proč bych si ho měl kazit? Vždyť svět je plný gagů...! Jsem rád, že jsem...

2018 ©

Dana Zátopková

sportovkyně, oštěpařka, olympionička, trenérka

* 19. 9. 1922 ve Fryštátu

Olympijská vítězka (LOH Helsinky 1952)

Stříbrná medaile (LOH Řím 1960)

Mistryně Evropy (1954, 1958)

Světový rekord v hodu oštěpem 55,73 m (1958)

13násobná mistryně Československa

Členka Mezinárodní atletické federace

Členka Českého klubu olympioniků

Narodila se ve stejný den jako Emil Zátopek – 19. září 1922. Milovaný Ťopek, jak mu dodnes říká, jí bohužel už osmnáct let chybí. Život bez něj si nikdy neuměla představit a každý den na něj vzpomíná. Třeba na to, jak spolu před mnoha lety stavěli dům – byla to dřina, ale i trénink, udržování se ve fyzické kondici. Ještě mnoho let po jeho odchodu se s ním radila, povídala si s ním. Dnes je už zvyklá, že si musí umět poradit sama.

Celý její život byl ale spojený s Emilem a vlastně jsou spojeni dosud. Když jsem jí připomněl, že někde ve vesmíru je planetka, která nese jméno Zatopek, jen s úsměvem zakroutila hlavou a skromně řekla, že to je na Ťopkovu počest. Až když jsem jí připomněl rok 1952, kdy společně s Emilem Zátopkem získali v Helsinkách čtyři olympijské medaile, čímž se i ona navždy zapsala do olympijské historie, připustila, že to možná ta planetka ví.

Když jsem paní Zátopkovou v jejích šestadevadesáti letech navštívil, uvědomil jsem si, že není zdaleka nejstarší Nesmrtelnou v této knize. Jsou tu poměrně starší osobnosti: 97, 99, 101, a dokonce 108 let! Přesto si ještě ve svých devadesáti letech neuměla představit, že se dožije pětadevadesátky, a dnes si vůbec nepřipouští sté jubileum. To, že je mezi Nesmrtelnými „až“ pátá nejstarší, ji rozesmálo, a tak mi začala vyprávět o svých současných dnech.

Nadále je aktivní v Českém klubu olympioniků, který v sedmdesátých letech s Emilem a dalšími olympioniky založila. Každý měsíc se v něm scházejí nejen medailisté, ale všichni sportovci, kteří se v minulosti olympiád zúčastnili. Připomněla mi ono známé Coubertinovo

„Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se“. Klub se snaží pomáhat olympionikům, kteří mají potíže – ať už zdravotní, finanční či jiné. Scházejí se rádi, protože setkávání starých lidí, kteří mají stejnou minulost, zájmy, koníčky a samozřejmě i vzpomínky, je vždy příjemné a povzbuzující.

Pro mě jako sportovkyni je v tomto věku nejhorší ztráta fyzické kondice. Člověk ve vysokém věku začne chátrat. V šestadevadesáti už to zkrátka není ono, s tím se nedá nic dělat. Jsem už unavená a docela ráda bych si zalenošila. Nicméně důležité je zůstat ve stáří co nejdéle aktivní, pracovat, starat se o sebe nebo provozovat své koníčky. A hlavně se zajímat o okolní svět, nevymlouvat se na stáří, nepodléhat stařecké lenosti, nerezignovat na život.

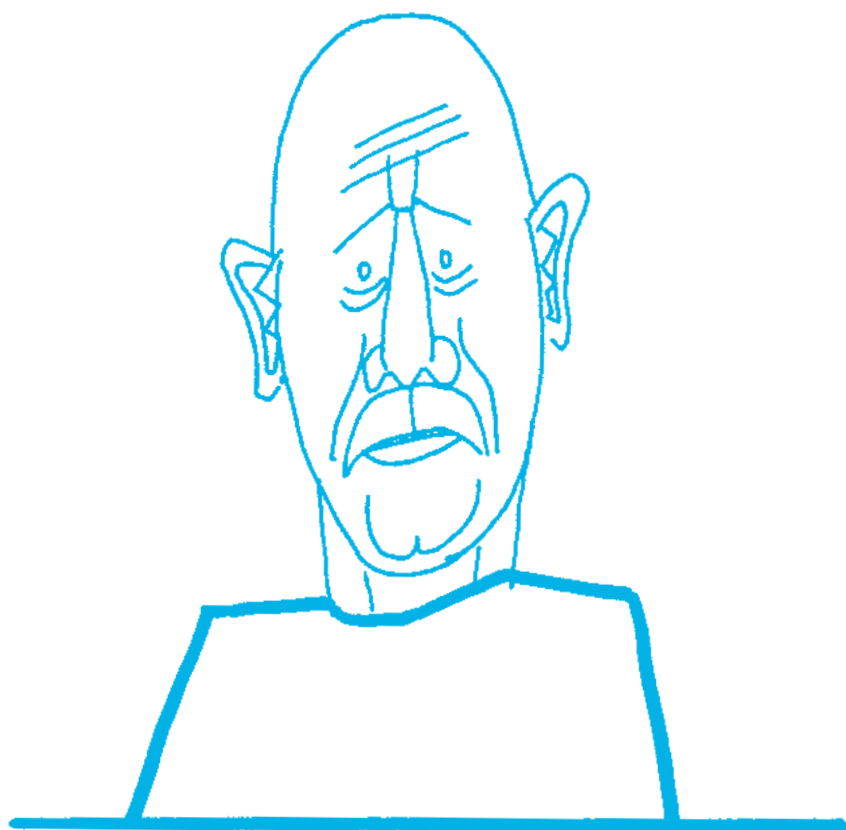
Dana Zátopková se dala před několika roky do sepisování knihy *Náš život pod pěti kruhy*, která vyšla v roce 2016, tedy když jí bylo devadesát čtyři let. O Zátopkových bylo pochopitelně vydáno mnoho knih, ale je v nich hodně zkreslených a nepravdivých informací poplatných tehdejšímu totalitnímu režimu. Konečně mohla zveřejnit skutečnosti, o nichž nikdo nevěděl. Například to, že Zátopkovi nebyli jen sportovními symboly Československa, ale měli i řadu problémů s komunistickou nomenklaturou. Už v roce 1949, tedy krátce po únorovém převratu, když se Emil vrátil z mezistátního utkání v atletice z Moskvy, velmi nahlas kritizoval Sověty, jak nehorázně šidili výkony našich sportovců, jak jim ubírali časy, míry i body. Vzápětí odmítl podepsat přihlášku do Svazu československo-sovětského přátelství a za trest byl jako voják „deportován“ do „ústřední politické školy“.

V roce 1952 odmítl odjet na olympiádu do Helsinek kvůli politické perzekuci sportovce Stanislava Jungwirtha, jehož nechtěli komunisti pustit. Svolili až poté, co se přesvědčili, že Emil Zátopek do Helsinek

zkrátka bez svého kolegy neodjede. Díky třem získaným olympijským medailím to nakonec Zátopkovi prošlo.

Nejvíc dezinformací a lží se šířilo po roce 1968. V tom roce se v Mexiku uskutečnila pro naši zemi slavná olympiáda, na níž Věra Čáslavská získala čtyři medaile a při předávacím ceremoniálu dala celému světu jasně najevo, že nesouhlasí s okupací Československa. Zátopkovi byli do Mexika pozváni jako čestní hosté, ale do poslední chvíle nevěděli, zda je státní orgány pustí, protože oba podepsali manifest *Dva tisíce slov*. Nakonec tam po tlaku mexických pořadatelů odletěli, po návratu jim ale nastalo peklo. Emila vyhodili z armády a všech sportovních organizací včetně olympijského výboru, přestože byl mnohonásobným olympijským vítězem. Najednou nebyl „hrdinou pracujícího lidu“, jak o něm psaly noviny dříve, ale vyvrhelem, který dlouho nemohl najít práci ani jako dělník. Na paní Danu dlouho naléhali, aby svůj podpis pod manifestem odvolala, ale nedala se. Následovaly zákazy v médiích, z učebnic se jména Zátopkových škrtila, náhle jako by zkrátka nebyli, a to vydrželo až do sametové revoluce. „Dosti vzpomínání, nebylo to příjemné,“ dodává paní Dana a dál jsme se bavili už jen o současnosti.

Přes svůj vysoký věk a problémy se stárnoucíma nohama je Dana Zátopková každoročně startérkou Seniorské míle ve Stromovce, kde i ona do pozdního věku běhala. Dnes jí to už unavené nohy nedovolí. Nicméně neleží v posteli a nekouká jen tak do stropu. Čte knihy i časopisy či deníky, o všechno se zajímá a všechno sleduje. Trápí se nespravedlností a nespolehlivostí našich současných politiků, stejně jako se raduje z úspěchů našich sportovců. Žije zkrátka tak, že se neuvěřitelné stovky let určitě dočká, přestože o tom nechce slyšet.

2018 ©

Petr Nárožný

herec, moderátor, bavič

* 14. 4. 1938 v Praze

Stavební fakulta ČVUT

Moderátor skupiny Rangers

Divadlo Semafor

Činoherní klub

Divadelní hry *Hejtman z Kopníku, Tanec bláznů, Léda*

Filmy a televize *Marečku, podejte mi pero!*,

Což takhle dát si špenát, Jáchyme, hoď ho do stroje,

Hospoda, Mach a Šebestová, Zlatíčka

S Petrem Nárožným jsem se potkal už kdysi při přípravě a realizaci televizního *Divadélka pod věží* Marie Rottrové, pak ve *Zlatíčkách* na Nově, které moderoval a kde jsem byl jedním z hostů, i při dalších příležitostech.

Je to neuvěřitelně vzdělaný a zvědavý člověk. Můžete si s ním povídat na jakékoli téma a on ví. Pro mě je „amatérským encyklopedikem“ či samoukem, zkrátka jakýmsi dědem Vševědem. Ví toho strašně moc nejen o stavařině, kterou vystudoval, ale i o herectví, jež naopak nevystudoval. O to pečlivější je při přípravě divadelní hry anebo při „šití textů do huby“, jak říká.

Nejvíce mne překvapuje jeho zaujetí, s jakým vypráví o všem možném. Jeho neuvěřitelná zvědavost. S lékaři se může bavit o medicíně, s astronomy o vesmíru, zná například latinské názvy osmaosmdesáti souhvězdí. S biologem si dokáže fundovaně povídat o rostlinách, s historikem o druhé světové válce a tak dále. Sleduje snad všechny obory lidské činnosti a o tom všem rád vypráví. Je zkrátka neuvěřitelně znalý a aktivní.

Původně chtěl studovat medicínu, nakonec dálkově vystudoval techniku a stal se stavebním inženýrem. Stavařina mu však k srdci nepřišla. Později se stal konferencíerem Rangers, pak partnerem Miloslava Šimka a Ludka Soboty v Semaforu a konečně profesionálním hercem v Činoherním klubu, kde působí dosud. Kromě toho je samozřejmě známý z mnoha filmů i komických vystoupení.

Já jsem teď dostal do ruky jednu divadelní hru, kterou bych měl hrát, a ta potřebuje výraznou úpravu. Jednak textovou a také režijní. Oslo-

vili jsme pana režiséra Strniska, který byl jeden čas taky šéfem v Činoherním klubu. Já jsem pod jeho režijním vedením dělal několik věcí. Zahrál jsem si tam parádní role, třeba Harpagona. Myslím, že jsme si docela rozuměli, že jsme si takzvaně sedli. Na tý hře jsme začali společně pracovat. A to mě baví. Od ledna bychom měli začít zkoušet, někdy v březnu je premiéra. Pro mě to znamená naučit se do Vánoc text.

Blbě slyším, takže radši chodím připravený už na první zkoušky, protože náповědky mně moc nepomůžou. V naší profesi je důležitá hercova příprava. Prostě si sáhnout do tý hry, nebát se na to podívat. Upravil jsem si třeba jednu bulvární komedii. Původně jen pro sebe, pak jsem ale zjistil, když si ji člověk upraví pro sebe, musí to upravit i pro ty ostatní, takže musí předělat skoro celou hru. A to mě na starý kolena začalo bavit. Nicméně až jednou přestanu hrát, určitě nebudu dramatikem nebo dramaturgem. To je náročná práce.

Mám spoustu jiných zájmů. Kdyby mně například někdo nabídl prohlídku cementárny, tak jsem ochotný tam vzít celou rodinu. Protáhl bych je tím zaprášeným provozem. Ptal bych se lidí, jak se to dělá, proč je to takhle a tak. Fáral jsem dokonce do dolů, byl jsem v hutích nebo na letišti v řízení letového provozu. Absolvoval jsem několik návštěv ponorek. Jak jsem se někde ve světě dostal k ponorce, tak jsem ji musel prostě prolézt. Zajímaly mě detaily, jak funguje tahle ta záludná podmořská zbraň.

Zajímá mě třeba truhlářská dílna, vyptávat se mistra oboru, jak se dnes se dřevem dělá, nebo si povídat s nějakým mechanikem či s hodinářem. Kdyby mi nějaký hodinář řekl: „Pane Náročný, přijďte ke mně, já vám budu hodinu vykládat princip nepokoje, jak funguje v hodinách,“ tak bych tam šel a nepokládal to za ztracený čas. Anebo kdyby mě pozvali do textilní fabriky, no tak se tam prostě rád půjdu podívat, jak se to dělá.

Na gymnáziu mě hodně zajímala astronomie. Už jako student jsem chodil pravidelně na hvězdárnu na Petřín. Absolvoval jsem ale taky stohodinový kurz Červeného kříže zakončený týdenní praxí v ne-

mocníci. Byl jsem u tří pitev. Setkal jsem se v životě s několika lidmi, kteří dělali kriminalistiku jako profesionálové. Mám doma literaturu o kriminalistice a také o forenzní psychiatrii. Těch zájmů bylo vždycky hodně. Zajímalo by mě povídat si s někým o matematice. Ale s někým, kdo studoval matematiku jako vědu. Byl jsem také členem Botanické společnosti. Když jsem se přihlásil, řekl mi jeden starý botanik: „Pane Nárožný, měli jsme tu faráře, učitele... To je běžný, ty mají zájem o kyticky. Ale herec, který s námi bude vlakem jezdit do Třebáně, tam trhat kytiky a s lupou si je určovat, pestíky a okvětví a květenství, určovat tohleto a támhleto a bude si kupovat botanický slovníky, to jsme tu ještě neměli.“ Mě zajímá všechno. Mám asi úchylku, anebo je to choroba. Moje žena se tomu vždycky směje.

Teď, když jsem vyjmenoval jenom maličkou část všeho, co mě baví, ti řeknu o svém koníčku největším. Je to láska k historii. Jak to začalo? Svým věkem jsem přece jen dítě poznamenané koncem světové války. Těmi spitfiry nebo německými tanky. Zkrátka vším, co bylo za války a po válce. Já viděl ještě opravdové letecké souboje. A tady někde asi začala moje láska k historii. Norimberský proces, kdy byl, proč byl, zpočátku bylo pro mne největší téma druhá světová válka. Ale pozor! Já nejsem historik, já jsem jen milovník historie. Já se o historii zajímám, čtu, studuju, podtrhávám si, dělám výpisky a velmi často se ptám svých přátel, profesionálních historiků. Rád s nimi o problémech diskutuju, to je možná moje největší radost.

Tak jsem například chtěl vědět, proč se to stalo takovému národu, který měl velkou budoucnost. Raymond Aron dokonce říkal, že dvacátý století mělo být německý století. Asi by bylo, měli na to našlápnuto. Proč takovémuhle inteligentnímu národu, s takovou plejádou nobelistů, hudebních umělců, vynálezců? Kam je to s tím Hitlerem zavedlo? Co dokázal tenhle národ udělat? Tuhle otázku si přede mnou položily samozřejmě statisíce jiných lidí, daleko znalejších. Nicméně to řeším vlastně celý život. Když chci rozplést druhou světovou válku, musím se dostat k Výmarské republice, k Prusku. Jenže když chci pochopit

Výmarskou republiku, musím vědět něco o Bismarckovi. Tak to začnu rozmontovávat a začíná takový ten zpáteční pochod. Pak vím něco o Prusku, ale zas nevím, proč ti Prusové byli takoví, anebo co bylo vlastně to Polsko? Bylo to Polsko, nebo to byla Litva a Rusko? Tak tohle je prostě zábava na celý život. A pokud oči trošku uvidí, tak ji můžu provozovat do smrti a je to velká radost.

Petr je k nezastavení! Jeho dlouhý monolog o všemožných zájmech a aktivitách nelze přerušit. Možná proto, že špatně slyší anebo že se právě ocitl na létajícím koberci zájmů a historie. Letí nad nimi, dívá se dolů, za sebe i před sebe a je spokojený. Tak jej nechávám letět. Najednou pootevře jinak přivřené oči, a když zjistí, že nic neříkám, možná si myslí, že ani neposlouchám. Ale já naslouchám dědu Vševědovi dychtivě a poctivě! A tak se ptám, jestli to není na sepsání pamětí.

Ne, já nemám ambice oslovovat s tímhle lidi. Já si to dělám opravdu jen pro sebe. Všechny moje poznámky a ty stovky popsaných papírů, to jednou stejně žena vyhodí. A když ne žena, tak děti, a když ne děti, tak určitě vnoučátka. K čemu by jim byly štosy těch papírů a různých sešitů plných poznámek? Ale mě to baví. Já neznám krásnější pocit. Nezapomeň ale, že jsou to jenom takový amatérský výkřiky. Co já bych napsal svým potomkům o botanice?

Jeden čas mě pronásledovala taková ambice sepsat nějaké memoáry. K tomu se přiznávám, ale přiznávám se jenom proto, že mě to už opustilo.

Přesto jsem dychtivě přečetl několik pamětí. Pana Högera, Jaroslava Marvana, Eduarda Kohouta a tak. To byli páni, kteří žili kulturním způsobem, o jakém se nám, dnešním hercům, ani nezdá. Oni opravdu pěstovali takové to mezioborové přátelství. To, co dneska vůbec není.

Tenkrát Hugo Haas dohrál v Národním divadle a šel do Mánesa. Tam seděl Nezval, pak tam byl například i sochař, který se právě vrátil z Paříže. Seděl tam možná i malíř Franta Tichý, třeba i Karel Čapek. A takovíhle lidi se tam setkávali u stolu. To jsou snad ty nejvzácnější věci vůbec, protože člověk sedí ve společnosti lidí, kteří jsou skuteční mistři svého oboru. Tam se člověk mohl od nich něco dozvědět a pak se můžete bavit dál o obecných věcech, o politice, o vnímání světa nebo jestli se třeba bojíte smrti. Třeba i o tom, jak zacházeli se ženským. To byla škola života.

Málo lidí třeba ví, že Láďa Menšík měl doma obrovskou knihovnu, ale on ji měl také důkladně přečtenou! A jak znal poezii! A nejen tu českou. Jednou jsem měl možnost bavit se o filmu a o lidech kolem filmu s Raoulem Schránilem, takovým tím prvorepublikovým milovníkem. Moc mě zajímala atmosféra za první republiky a zejména za protektorátu. Byl jsem překvapený, co ten člověk znal, v jaké společnosti se pohyboval, co všechno ho zajímalo. Tohle se člověk dnes už od nikoho nedozví.

Před časem jsem chtěl napsat takový manuál starého pána, který to píše svým dvěma vnučkám. Jak on viděl život. Ne že jim chce radit, ale že třeba jednou to taky poznají, že do toho dorostou. Tak to by mě asi bavilo. Láďa Menšík však říkal jednu krásnou větu: „Já bych rád psal, ale to bych nesměl číst.“ Strašně mu rozumím. Spousta lidí měla rodinné kroniky. Jenže naše generace fotí na digitál. Ono se to pak vyhodí, ztratí nebo smaže, takže zmizí naše paměť...

Vracíme se do současnosti. Petr Nárožný je na svůj věk ve výborném fyzickém i psychickém stavu. V životě jej nepronásledovaly vážnější choroby. I ve stáří je neuvěřitelně vitální, aktivní, zkrátka „mladý stařík“ se spoustou plánů a nápadů. Stáří jako by se mu vyhýbalo. Před nedávnem

jsem viděl v Činoherním klubu trpkou komedii Miroslava Krleži *Léda* v režii Ladislava Smočka. Petr ve svých osmdesáti letech hraje staršího pána, svůdníka i milence. Je šarmantní, baví sebe i diváky, je zkrátka skvělý!

Jediná brzda stáří je práce. Systematická, každodenní práce. Ale pozor, ne koníčky. To je ukrutný omyl! Tomu podlehla spousta lidí. Já mám na ně vždycky takový chyták. Někdo třeba řekne, že je vášnivý rybář. Já poznal hodně lidí, kteří se těší, aby už byli v důchodu, už aby byli se ženou na chalupě. Tam je tak krásně, to je božský klid, ty ryby... A já na to říkám: „Když bude lejt jak z konve, půjdeš chytat ryby?“ Odpověď zní: „No to se na to vykašlu!“ Fajn, tak dávej pozor: „Prší jako z konve, je ohavný listopadový počasí. Já se doma musím oholit, oblíct, vzít si deštník, dojít na metro, jet tím metrem, vystoupit, dojít do divadla, převlíknout se, odehrát představení, vysprchovat se, dát si pivo, jít na to metro znovu, dojet domů... To já prostě musím udělat. A to je práce.“

Mám samozřejmě obrovský štěstí, že se moje profese dá v tomhle věku ještě dělat. Nemůže to dělat špičkovéj hokejista. Ten asi nemůže v osmdesáti bruslit, ale může někoho trénovat. Ani chirurg anebo pilot, kteří už pořádně nevidí, nemůžou v pokročilém stáří dělat svou profesi. Můžou ale učit, psát, předávat své zkušenosti.

Hrát divadlo se dá i po osmdesátce, když tě nohy unesou, ovšem začnou-li být problémy s pamětí, musíš se rozloučit, protože divadlo je v tomhle smyslu velmi krutá profese. My se musíme učit kvanta textů. A herectví je namáhavé i fyzicky, a tak občas chodím do posilovny. Já hraju každěj měsíc přes dvacet představení, z toho jich je mnoho na zájezdech. Nicméně mě to pořád strašně baví.

Když tě bolí zub před představením, tak během představení tě zaručeně bolet přestane. Když pajdáš na nohu, kulháš a do divadla skoro nedoležeš, tak jakmile jsi na pódiu a začneš hrát, spadne to z tebe a lidi si většinou ani nevšimnou, že tě ta noha bolí. Divadlo asi opravdu do-

káže vyplavit ty endorfiny. Dneska jsem už tím starým hercem. Když například hraju těžkou roli, třeba *Tanec bláznů* v Činoheráku, řekneš si, že toho musím mít plný zuby. Ale mně je teďka nejlíp. Mně je skvěle. Já nejsem po představení unavený. Mně se chce jít do světa. Šel bych na dobrou večeři, dal bych si dobrý víno nebo pivo, povídal bych si do půl druhý. Nemůžu si po takovém představení vlézt do postele a říct, že budu spát. To nejde.

A kdyby mi náhodou někdo řekl, že hrát můžu, ale už jenom zadarmo, stejně bych hrál a byl bych rád, že vůbec hrát můžu.

Představení *Tanec bláznů* jsem viděl. Věřte nevěřte, je to další Petrova životní role! V divadelním amplionu ale najednou zaznělo: „Pánové a dámy, za třicet minut začínáme!“ Takže my právě končíme...

Za půl hodiny Petr vlétne na jeviště hry *Tebe bych, tatínku, v Paříži nečekala* coby tatínek studující dcery, která si poněkud lechtivě přivydělává, ale její kolegyně neví, že je to otec. Některá si z něho dělá legraci, jiná ho dokonce svádí. A představte si, že ani to u osmdesátiletého Petra Nárožného není trapné, naopak je to uvěřitelné.

Proč je název této knihy *Nesmrtelní*

Pokud jde o víru, nesmrtelnost, smrt či nekonečno, můj názor na tato abstrakta je celoživotně neukotvený. Můj otec byl bezvěrec, ale já jsem chodil do náboženství, škola mě přiváděla ke křesťanství. Jiná škola mi ale pak víru vzala. Poslali mě na ateistický kurz a víra mi poté dlouho nechyběla.

V padesáti letech jsem si poprvé uvědomil, že se blíží stáří, poprvé jsem se ocitl na pomyslném vrcholu života a z onoho „kopce“, na který jsem za uplynulé půlstoletí vylezl, jsem pohlédl na jeho druhou stranu. Poprvé jsem si uvědomil, že tam někde dole v mlze je konec. Tehdy jsem však měl ještě dost energie, takže jsem se tím vážněji nezabýval.

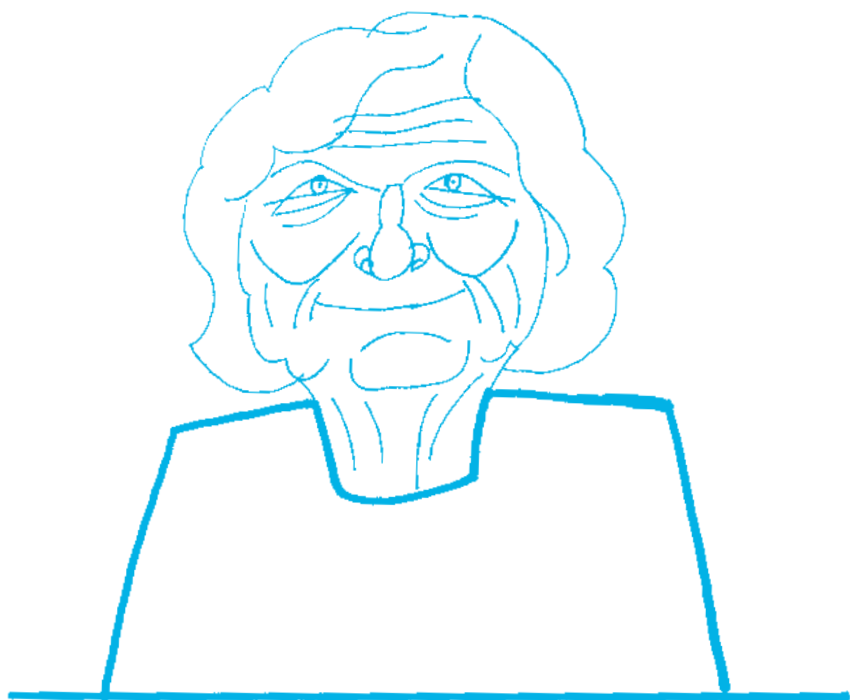
Když mi bylo šedesát a přiblížil se důchodový věk, chvílku jsem zauvažoval, co budu dělat v důchodu. V mžiku mi však bylo jasné, že budu pokračovat v tom, co jsem dělal většinu života.

Až kolem sedmdesátky jsem začal o konci života poprvé vážněji přemýšlet. O nesmrtelnosti, o smrti. Posléze, v určité obavě z „konečna“, jsem pak postupně začal věřit, že snad naše duše zůstávají kdesi ve vesmírném prostoru i po fyzické smrti. Dospěl jsem k tomu, že slovo „nesmrtelnost člověka“ má dva aspekty.

*Naše „nesmrtelnost“ je především v dětech, jimž předáváme sami sebe. V genech a ve výchově. Naši potomci vlastně prodlužují náš život a ten díky nim pokračuje. Druhým aspektem pak je naše práce, zkrátka „dílo“, které tu po sobě zanecháme. A tak jsem si uvědomil, že je mnoho lidí v pokročilém věku, kteří vytvářejí dílo, jež po nich jednou zůstane. Jsou ale i takoví, kteří si se stářím rady nevědí. Zestárnou a pak jen čekají na něco, co patrně samo od sebe nepřijde. Proto jsem se rozhodl sepsat knihu *Nesmrtelní*. Známé osobnosti jsou příkladem těm méně známým. Lékaři, herci, vědci, zpěváci, astronomové,*

sportovci, spisovatelé, profesoři, malíři, filozofové, režiséři, skladatelé, psychiatři, ale také dirigent, fotograf či politik vyprávějí o své práci, plánech, o víře a okolnostech jejich stáří, a dělí se tak o své zkušenosti, názory i rady s námi ostatními, kteří jsme dosáhli vyššího věku.

Miloš Zapletal

28/2/18 ©